8
యక్షుడి అప్పు

– విశ్వనాథ సత్యనారాయణ

చదవండి – ఆలోచించి చెప్పండి.

గిరి : ఏమిరా హరీ, నాకు నాటకాలు చూపిస్తానన్నావ్. బలేవాడవు. వీధి నాటకాలు చూపించావు : అవి యక్షగానాలన్నావు : అవే నాటకాలన్నావు.

హరి : తంజావూరులో అవ్వే నాటకాలనేవాళ్ళు.

గిరి : అదికాదోయ్ ఇప్పుడు సంస్కృతంలో కాళిదాసు, భవభూతి, మురారి నాటకాలు వ్రాశారు. అల్లాంటి నాటకాలు తెలుగులో లేవా?

హరి : ఎందుకు లేవు. ఉన్నవి.

గిరి : ఎక్కడ ఉన్నవి? అన్నీ ప్రబంధాలే. యక్షగానాలొకటి నాటకాలని చూపించావు.

హరి : ఇవ్వాళ నాటకోత్సవం జరుగుతున్నది. అన్ని నాటకాలూ ఒక్కరోజున చూసివేద్దువుగాని.

గిరి : అన్ని నాటకాలు ఒక్క రోజున ఎట్లా చూస్తాము?

హరి : ఎట్లా చూస్తాము? గొప్ప విందుకు పిలిచారనుకో. నాలుగు కూరలు పిండివంటలు చేశారు. తలాకాస్తా నంజుకోవడమే.

గిరి : సరేగాని. నువ్వీనాటకాలు ఎందుకు చూపిస్తున్నట్టు అబ్బాయ్!

హరి : నీవు నాటకాలు నాటకాలని గోలకెత్తుతున్నావుగదా. అదీకాక కృష్ణదేవరాయల నాటివరకూ పురాణాంధ్రీకరణ యుగం. రాయలనాడు ప్రబంధయుగం. తంజావూరు యక్షగానయుగం. తరువాత నాటకయుగం అంటాను.

ప్రశ్నలు:

1. నాటకాలు రాసిన వారి పేర్లు తెలపండి.
2. నాటకోత్సవాలు అంటే ఏంటి?
3. పురాణాంధ్రీకరణయుగం, ప్రబంధయుగం, యక్షగానయుగం, నాటకయుగం అంటే మీకేమర్థమైంది?
4. మీరెప్పుడైనా నాటకాలు చూశారా? వాటి గురించి మాట్లాడండి.

పాఠ్యాంశ ఉద్దేశం

సాహిత్యంలో ఎన్నో ప్రక్రియలు ఉన్నాయి. వాటిలో 'నాటకం' ఒకటి. ఇది ఒక విశిష్టమైన ప్రక్రియ. అందుకే 'కావ్యేషునాటకం రమ్యం' అని కీర్తించారు. అందుకే నాటిక ప్రక్రియను పరిచయంచేస్తూ, కాల్పనికహాస్య నాటక ద్వారా భాషాభిరుచిని పెంపొందించడమే ప్రస్తుత పాఠ్యభాగం ఉద్దేశం.

పాఠ్యభాగ వివరాలు

ఈ పాఠం నాటిక ప్రక్రియకు చెందింది. కవిత్వం, సంగీతం, నృత్యం, చిత్రలేఖనం, శిల్పం అన్న లలిత కళల సమాహార రూపం నాటకం. ప్రసిద్ధకథను తీసుకొని రాసిన నాటకాన్ని ప్రఖ్యాతమని, కల్పించి లేదా ఊహించి రాసే నాటకాన్ని ఉత్పాద్యం అని అంటారు. ప్రఖ్యాతం, ఉత్పాద్యం కలిసి ఉంటే మిశ్రమం. నాటకం దృశ్యశ్రవ్యకావ్యం. ప్రేక్షకులపై, పాఠకులపై బలమైన ముద్రవేస్తుంది. నాటకం, నాటిక రెండింటినీ సమానార్థకాలుగా వాడుతున్నప్పటికీ నిడివి దృష్ట్యా నాటిక చిన్నది. ప్రస్తుత పాఠాన్ని విశ్వనాథ సత్యనారాయణగారి "అసంకలిత సాహిత్యం-4 - రూపకాలు సంపాదకీయాలు" అనే గ్రంథం నుంచి స్వీకరించారు.

విద్యార్థులకు సూచనలు

- పాఠానికి ముందు 'ప్రవేశిక' చదవండి. నాటిక ఎలా ఉంటుందో ఊహించి చెప్పండి.
- 'నాటిక'ను చదవండి. సారాంశాన్ని సొంతమాటల్లో చెప్పండి.
- 'నాటిక'ను నాటకీకరణ చేయండి.

కవి పరిచయం

(1895 - 1976)

తెలుగులో జ్ఞానపీఠ అవార్డుపొందిన ప్రథమవ్యక్తి కవిసమ్రాట్ విశ్వనాథ సత్యనారాయణ. ఈయన కృష్ణాజిల్లా నందమూరు గ్రామంలో జన్మించాడు. తండ్రి శోభనాద్రి, తల్లి పార్వతమ్మ. చెళ్లపిళ్ళ వేంకటశాస్త్రి ఈయనకు గురువు. సంస్కృతం, ఆంగ్ల భాషలపై పట్టుసాధించాడు. ఈయన నేషనల్, హిందూ, ఎ.సి.కళాశాలల్లో ప్రిన్సిపాల్‌గా పనిచేశాడు. ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమీ ఉపాధ్యక్షులుగా, శాసనమండలి సభ్యులుగా పనిచేశాడు.. కావ్యం, గేయం, నవల, కథ, వ్యాసం, నాటకం, విమర్శ, శతకం వంటి విభిన్న ప్రక్రియల్లో రచనలు చేశాడు. పలుగ్రంథాలకు పీఠికలు రాశాడు. ఈయనను కేంద్రప్రభుత్వం "పద్మభూషణ్" బిరుదుతో సత్కరించింది. ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయం "కళాప్రపూర్ణ" బిరుదుతో, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం "గౌరవ డాక్టరేటు"తో సన్మానించింది. ఈయన రచనల్లో ప్రత్యేకంగా చెప్పుకోవలసినవి ఆంధ్రపౌరుషం, ఆంధ్రప్రశస్తి, శ్రీమద్రామాయణ కల్పవృక్షం, వేయిపడగలు, విశ్వనాథ మధ్యాక్కరలు, మాస్వామి, కిన్నెరసానిపాటలు మొదలైనవి. వీటిలో శ్రీమద్రామాయణ కల్పవృక్షానికి జ్ఞానపీఠ పురస్కారం, విశ్వనాథమధ్యాక్కరలకు కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీ బహుమతి లభించింది. ఈయనకు తెలుగుభాష అన్నా, తెలుగు తనం అన్నా వల్లమాలిన అభిమానం.

ప్రవేశిక

అప్పుఇచ్చేవాళ్ళు డబ్బు ఆశకు ఇస్తారు. తీసుకునేవాళ్ళు తమ అవసరాల కోసం తీసుకుంటారు. అప్పిచ్చినవాళ్ళు డబ్బు వసూలు చేయటానికి నానా ప్రయత్నాలు చేస్తూంటారు. అయినప్పటికీ కొంతమంది దగ్గర ఆ డబ్బును రాబట్టుకోలేక నానా యాతనలు పడుతూంటారు.

ఒక యక్షుడికి అప్పిచ్చి తిరిగి వసూలు చేసుకోలేక నానా అవస్థలకు గురైనవాడు రామగిరి. ఇంతకూ... ఆ యక్షుడెవరు? ఆ రామగిరి ఎవరు? యక్షుడి నుండి తన అప్పును రాబట్టుకోవడానికి రామగిరి పడిన పాట్లు ఏమిటి?... చివరకు ఏం జరిగింది? ఈ పాఠం చదివి తెలుసుకోండి.

పాత్రలు :- కేశవదాసు, రామగిరి, కనకారావు, రామం (కేశవదాసు కొడుకు), పూజారి.

I

1

రామం : నాన్న, ఎవరో నిన్ను చూడటానికి వచ్చారు.

దాసు : నన్ను చూస్తాడూ? కన్ను ముక్కు చెవులు అందరికి మల్లేనే ఉన్నాయి కదరా నాకూనూ. నన్ను చూసి ఏంచేస్తాడు? పెళ్లి సంబంధానికి వచ్చాడా? నేను మీ అమ్మని పెండ్లి చేసికొని చాలా రోజులయింది. వస్తే నిన్ను చూడటానికి రావాలి. ఎవడైనా ఒక పదివేలు కట్నం నీకిస్తే సంసారం గడుపుదామనుకొంటున్నాను. నీకు ఉద్యోగం లేదు. అన్నట్లు నువ్వు పాసయింది ఏమిటి?

రామం : అదేమిటి నాన్నా, అట్లా అంటావు.నేను బి.ఎ. పాసయినాను.

దాసు : బి.ఎ. అంటే ఏమిట్రా? బి.యస్.సి. అన్నా బి.కామ్. అన్నా ఏదో తెలుస్తుంది. బి.ఎ. అంటే ఏం తెలుస్తుంది.

రామం : ఎ అంటే ఆర్ట్స్.

దాసు : ఆర్ట్స్ అంటే చిత్రకళలేగా. నీకు ఏమి చిత్ర కళలు వచ్చు? కవిత్వం రాదు, సంగీతం రాదు, చిత్రలేఖనం రాదు. చేతి పనులు ఏవీ రావు, నీవు బి.ఎ. ఏమిటి?

రామం : అదేమిటి నాన్న, వాళ్లిచ్చారు నేను తీసుకున్నాను.

దాసు : ఒక హిస్టరి, లాజిక్, ఇలాటివే కదరా నీవు చదివింది. ఇవి ఏవీ ఆర్ట్స్ కావు.

రామం : సరే వాకిట్లో ఎవరో వచ్చి కూర్చున్నారు.

దాసు : వాకిట్లో కూర్చున్నాడు? అంటే వరండాలోనా, వీథి వాకిట్లోనా? నేను కదల్లేనురా బాబూ, ఆయన పేరడిగిరా.

రామం : ఆయన చెప్పనంటున్నాడు.

దాసు : అసలు పేరు వుండి చెప్పడం లేదా లేక నాకు చెప్పడం ఇష్టం లేదా. నీకు చెప్పని వాడు నాకెందుకు చెపుతాడు? నా గొప్ప ఏమిటి?

రామం : నాన్నా, వస్తావా, ఆయనని వెళ్లి పొమ్మంటావా?

దాసు : వెళ్లమంటె వెళ్లేటట్లున్నాడా? కొంపదీసి భోజనానికి వచ్చాడేమో? మనింట్లో చేట బియ్యం అప్పు తెచ్చాం. ఇంట్లో కూరాలేదు నారా లేదు. వాళ్ల దుంపతెగ. సరిగా భోజనం వేళకు వెధవ మొహాలు వేసుకొని తయారవుతారు. బోలెడు హోటల్స్ వున్నాయి. వాళ్లు హోటల్స్‌లో భోంచెయ్యరు.

రామం : నాన్న, ఆయన ఎవరో పెద్ద మనిషల్లే ఉన్నాడు.

దాసు : పెద్ద మనిషల్లే ఉన్నాడు. ఇపుడు పచ్చి తాటాకులు ఎక్కడదొరుకుతాయిరా? అది సరే, ఆకారం ఎట్లా ఉంటాడు.

రామం : కొంచెం లావుగా ఎత్తుగా వున్నాడు.

దాసు : నాకన్నా ఎత్తా?

రామం : ఆ కొంచెం.

దాసు : పద చూద్దాం.

II

2

దాసు : అయ్యా నమస్కారం. కూర్చొండి. తమరిదేవూరు?

రామ : నేను, నా పేరు, మావూరు అంతా ఒకటె. రామగిరి.

దాసు : చాలా బాగుంది.

రామ : కరీంనగర్ దగ్గర వేములవాడ వెళ్లేదారిలో మధ్య కొండలున్నవి. అదే రామగిరి. అదే నేను.

దాసు : చచ్చామే. మీరు ఒక పర్వతం అన్నమాట. మనిషి ఎట్లా అయినారు?

రామ : అదేమిటండి. చదువుకున్నవారు మీరు అలాగే అంటారు! కాళిదాసు కుమార సంభవంలో మొదటి శ్లోకంలో ఏమన్నాడు. "దేవతాత్మ అయిన హిమగిరి ఉత్తర దిక్కునందున్నాడు" అన్నాడు. ఆయనకు కూతుళ్లు, పెళ్లాము. ఇహ ఎందుకు మనిషి కాడు. అట్లాగే నేనున్నూ.

దాసు : మేఘసందేశంలో తమరిని గురించి ఉన్నది. మీ ప్రాంతాలలోనే యక్షుడు నివాసం చేశాడట. 'ఆయన జనక తనయా స్నానపుణ్యోదకములు కలవాడు' అని కూడా అన్నాడు. ఆ యక్షుడు ఎంత పుణ్యాత్ముడో నేను అంత పుణ్యాత్ముని వలె వున్నాను.

రామ : ఆ యక్షుడేం పుణ్యాత్ముడు కాదు. అప్పులు ఎగగొట్టేవాడు. నా కొంప తీసాడు. మీరు మేఘసందేశం చదివారు కదా. ఆ యక్షుడి ఇల్లు చూడండి. ఎంత భోగము, రత్నాలు, మాణిక్యాలు, వాడి దిగుడు బావిమెట్లు మరకతాలు. ఎందరి డబ్బు ఎగకొట్టి అట్లా అయినాడో! కుబేరుడు వాణ్ణి శపించాడు. నా దగ్గిర ఏడాది వున్నాడు. పన్నెండు లక్షలు అప్పిచ్చాను వాడికి. పెళ్ళానికి హుండీలు పంపించాడు. ఇంతమటుకు పైసా చెల్లించలేదు.

దాసు : అయిదు, ఆరు వందల ఏండ్లయిందనుకొంటాను.

రామ : అది మీ ఇంగ్లీషు వాళ్లలెక్క. కాళిదాసు విక్రమార్క చక్రవర్తి ఆస్థానకవి గదా. విక్రమార్క చక్రవర్తి క్రీస్తు పూర్వము వాడు. ఆయన వ్రాసిన కథ అంతకు పూర్వానిది కదూ.

దాసు : మరి ఎన్ని వేల ఏండ్లయింది మీ అప్పు తీసుకొని?

రామ : తక్కినదంతా తగలబెట్టండి. ఈ రెండు వేల ఏండ్లకైనా వడ్డి ఇవ్వాలి కదా.

దాసు : కొంపదీసి ఆ వడ్డి నన్నిమ్మంటా రేమిటి? ఉరుములు వురిమి మంగలం మీద పడ్డట్టు.

రామ : కాదు బాబు, మీరొక్క చిన్న సహాయం చేయాలి.

దాసు : నేనా? ఒట్టి మానవుణ్ణి. మీరొక పర్వతము.

రామ : అది కాదు బాబూ, నేను మిమ్మల్ని గురించి ఒక మాట విన్నాను. మీరు కవి గదా! మీరేదో పెద్ద గ్రంథము వ్రాసి శివుడికి అంకితమిచ్చారుట. మీరా శివుడికి ఒక సిఫార్సు చేస్తే ఆయన కుబేరుణ్ణి చీవాట్లు పెడతాడు. కుబేరుడు యక్షుణ్ణి ఇవ్వమంటాడు. వీడు దక్కిస్తు ఇస్తాడు.

దాసు : నేనా? శివుడికి సిఫార్సా? శివుడి మొహం కూడా ఎరుగనే నేను.

రామ : శివుడికి మొహముంటే కదా మీకు తెలియటానికి. అది వొట్టి శివలింగము. మీరు మీ వూళ్ళో శివలింగానికి సిఫార్స్ చేసినా చాలు.

దాసు : బాబో! ఎందుకు నా ప్రాణాలు తీస్తావు. ఈ దేశములో మేఘసందేశము తర్జుమాచేసిన వాళ్లు వేలకు వేలు ఉన్నారు. నేనా పని ఎప్పుడూ చేయలేదు. మీరు నాయందు దయవుంచి వాళ్లలో ఎవరి వద్దకైనా వెళ్లవలసింది.

రామ : ఛా, ఛా, మీకు దేవుడు ప్రత్యక్షము.

దాసు : ఆయన నాకెప్పుడూ కన్పించలేదే.

రామ : మీకు తెలియదు. వేములవాడలో చెప్పుకుంటున్నారు.

దాసు : అన్నట్లు వేములవాడలో శివలింగముంది కదూ. ఆయన చేత చెప్పించలేక పోయినారా?

రామ : ఆ మాత్రం యోగ్యత వుంటే మీ దగ్గర కెందుకొస్తాను? ఆ వేములవాడలో శివుడికీ నాకూ పడదు.

దాసు : అయితే ఎక్కడ శివుడికి, మీకు పడదు.

రామ : కాదు బాబోయి. అక్కడా భేదములున్నాయి. మరి మీ వూరి శివుడు కైలాసము వెళ్లి చెపితే తిరుగులేదు.

దాసు : బాబో! నేను మా వూరు వెళ్లాలంటే, వ్యాధిగ్రస్తుణ్ణి, తీరా తప్పక వస్తే ఒక టాక్సి మీద వెళ్ళాలి.

రామ : నేను టాక్సి తీసికొస్తా గదా!

దాసు : అయ్య బాబోయ్, మీరు అందులో ఎక్కరు గదా?

రామ : నేనెక్కన్లేవయ్యా! నేను ఎక్కితే ఆ టాక్సి ఏం నిలుస్తుంది. నా దారిన నేను వస్తాను.

దాసు : బాబూ ఈ మధ్యన వున్న వూళ్లన్ని ఏం కావాలి?

రామ : నేను అక్కడి నుండి ఇక్కడకొచ్చా గదా. వూళ్లన్ని ఏమయినాయి?

దాసు : టాక్సికి చాల డబ్బు అవుతుందండి.

రామ : నేను పెట్టుకొంటానంటున్నాను గదా!

దాసు : నాకు పది వేల అప్పు వున్నది. అది తీర్చిపెడతారా?

రామ : మీరు చాలా మందికి ఉపకారాలు చేసారట. నాకీ ఉపకారం చేసి పెట్టండి.

దాసు : చేసాను గనకనే అప్పులయినాయి. లేకపోతే వడ్డికి ఇవ్వండి పదివేలు. క్రమంగా తీర్చుకొంటాను.

రామ : ఒక కవి ఎవడి గురించో వ్రాస్తే వాడి కప్పిస్తేనే తేలలేదే ఇంత వరకూ. ప్రత్యక్షంగా కవికే ఇవ్వమంటావా? ఇస్తే అది వస్తుందా? ఛస్తుందా?

దాసు : నేను అటువంటి వాణ్ణి కాదు. దమ్మిడితో సహా చెల్లిస్తాను.

రామ : ఏమి చెల్లిస్తావయ్యా? నా వడ్డి నెలకు వందకు ఏడు రూపాయలు. ఏ నెల వడ్డి ఆ నెల యిచ్చినా నీ జీతము సరిపోదు. పైగా ఒక సంవత్సరము వడ్డి మినహాయించి గాని నీకు యివ్వను. ఆ వడ్డి పోగా నీకు పది వేలు వస్తవి. అనగా తొమ్మిది వేల మూడు వందలే వస్తవి.

దాసు : బాబోయి! పదకొండు వేలియ్యి. నా చేతిలో పదివేలు పడాలి.

రామ : బాబో! నేను మీ వంటి వాళ్లకివ్వను. నాకు కవులంటే కొంత అభిమానముంది. ఆ యక్షుడి అప్పు నాకు ఇప్పించి పెట్టు. నీకు పది వేల రూపాయలు వూరికే ఇస్తాను.

దాసు : ఇంత కర్కోటకుడవు. అప్పుడు నీ మాట మీద నిలబడతావని నమ్మకం ఏమిటి?

రామ : కావలిస్తే శివుడి దగ్గర ఒప్పందం చేస్తాను.

దాసు : మా వూరు వెళ్లి చాలా రోజులైంది. మా చుట్టాలంతా అక్కడే వున్నారు. వారిని చూచినట్లవుతుంది. టాక్సి తీసికొని రా. ఇపుడే చెబుతున్నానబ్బాయి. నన్ను మళ్లీ తీసుకొని వచ్చి ఇక్కడ దింపి తీరాలి.

రామ : కాదయ్యా బాబు! అక్కడ అందరు చుట్టాలంటున్నావ్. మా యింట్లో వుండు, మా యింట్లో వుండమని మీ బంధువులంతా బలవంతం చేస్తే నీవు వుంటావు. ఈ కారు వాడికి నేను ఇచ్చుకోవాలి.

దాసు : పరవాలేదు. అక్కడ వున్న చుట్టాలంతా నా అంత డబ్బు గలవారు. బియ్యం, పప్పు, దొరకని రోజుల్లో వాళ్లు వుండమనరు. నీకా భయము అక్కర్లేదు.

రామ : మగవాళ్లు వుండమనరయ్యా. ఉండమనేది ఆడవాళ్లు. వాళ్లకు అది పట్టింది. ఈ పూట వుండిపో అక్కయ్యా నాలుగు మెతుకులు తినిపో అత్తయ్యా, ఎన్ని నాళ్లయిందిరా నువ్వు మాయింటికి వచ్చి. అన్నం తినకుండా వెళతావా అని చంపుతారు. మగవాడు సంపాదించలేక చస్తున్నాడు వాళ్ళకేం తెలుసు? మా యింట్లో నేనీ ఇబ్బంది పడుతూ వున్నాను.

దాసు : నీ భార్య వున్నదన్నమాట. ఓరి బాబోయ్ అక్కడ రెండు పర్వతాలున్నాయా?

రామ : చిన్న చిన్న పర్వతాలు ఇంకారెండున్నాయి. ఎట్లా! మా పిల్లలు.

దాసు : సరేగాని బాబూ తెలీక అడుగుతున్నాను. ఆ హిమవత్పర్వతము పెళ్ళాము మేనక. కూతుళ్ళు గంగా, పార్వతి; పెళ్ళాము, కూతుళ్ళు మా మనుష్యులవంటివారు అని పుస్తకాలవల్ల తెలుస్తుంది. మరి నీ భార్య రాయి. నీపిల్లలు రాళ్లే. ఇదేం కర్మము.

రామ : నీవు నన్ను గూర్చి ఒక పుస్తకం వ్రాయి. నా పెళ్లాం బిడ్డలు కూడా మనుష్యులల్లే వుంటారు.

దాసు : బాబూ! నీ పర్వతాలకి, నీ సంసారానికి, ఒక నమస్కారము.

రామ : టాక్సి తీసికొని రమ్మంటారా?

దాసు : తప్పకుండా తీసికొనిరా.

రామ : అక్కడ మీ బంధువుల యిండ్లలో వుండకూడదు.

దాసు : ఇదేమి అన్యాయమయ్యా!

రామ : నన్ను చూపించి నాతో అర్జంటుగాపని వున్నదని చెప్పు. నేనేదో నీకు డబ్బు ఇస్తానని చెప్పు. వాళ్లు వదిలిపెడతారు.

దాసు : నీవు ఇవ్వనన్నావు గదా డబ్బు.

రామ : యక్షుడు ఇస్తే ఇస్తానన్నాను గదా.

దాసు : గాలిలో దీపము పెట్టి దేవుడా నీ మహిమ.

III

3

(శివాలయములో గంట మ్రోగును. హరహర మహదేవా అన్నమాట వినపడును.)

దాసు : ఇదుగోనయ్యా మాస్వామి. నేను పిలిస్తే పలుకుతాడంటివిగా. స్వామి! శివా! నేనుపిలుస్తున్నాను పలకండి. (కొంచెము ఆగి) ఏమయ్యా రామగిరి పలకడేం?

రామ : పలకడ మెందుకండి! మీరు ఏదైనా చెబితే వింటాడు.

దాసు : వింటున్నాడని నమ్మకమేమిటి?

రామ : మనకు పని జరగటమే.

పూజారి : నేను పూజారిని. రోజు అర్చన చేస్తున్నాను. నామాటే వినడు. మీ మాటేంవింటాడు?

దాసు : వింటున్నావు గదయ్యా రామగిరి.

రామ : ఏమయ్యా పూజారి! నీ కెంతమంది పిల్లలు?

పూజారి : నలుగురు. ఇద్దరు కొడుకులు. ఇద్దరు కూతుళ్ళు.

రామ : ఈ గుడిమీద నీకెంత వస్తుంది?

పూజారి : ఆరుపుట్లు వస్తుంది.

రామ : అందరు కులాసాగా ఉన్నారా.

పూజారి : స్వామిదయవల్ల వున్నారు.

రామ : ఊరికే చేయిచూపించినందుకు నిన్ను నీ సంసారాన్ని రక్షిస్తూవుంటే పలకటం లేదంటావేం.

పూజారి : తమరెవరో కాని బాబూ! క్షమించండి. స్వామి పలుకుతున్నాడు.

రామ : అంటే వింటున్నాడన్నమాట. అయ్యా దాసుగారూ! చెప్పండి. స్వామి వింటారు.

దాసు : అయ్యా! రామగిరి! నీవేమో సామాన్యుడి వనుకొన్నాను. స్వామి! పరమశివా! ఈయన పేరు రామగిరి. మీ వేములవాడ ప్రాంతములో వున్నరామగిరి. 'రామగిర్యాశ్రమేషు' అని మేఘసందేశములో కాళిదాసు వ్రాశాడే, ఆ రామగిరి. ఆ యక్షుడు ఏడాది ఈయన దగ్గర వుండి పన్నెండు లక్షలు అప్పుతీసుకొన్నాడు. వేయి యేండ్లకు పైన అయింది గదా! వడ్డీ కూడా ఇవ్వలేదట. తమరు కుబేరుడితో చెపితే ఆయన యక్షుణ్ణి చీవాట్లు పెడుతాడు. ఆ యక్షుడి కేమైన రోగమా! ఆ కాళిదాసు ప్రకారము ఆ కొండ అంతా మణులు, రత్నాలు, మాణిక్యాలు. మీకు నన్ను సిఫార్సు చెయ్యమని రామగిరి నా ప్రాణాలు తీస్తున్నాడు. ఓ శివా! నామీద దయవుంచి ఈయన సంగతి ఆ కుబేరుడితో చెప్పవలసినది. ఏమయ్యా రామగిరి! నీపని అయిపోయిందా?

4

రామ : కేశవ దాసుగారూ! మీయింటికి వచ్చాము అంటే మళ్లీ కారు మీదనే తీసికొచ్చి మిమ్మల్ని మీ ఇంటివద్ద దించానన్నమాట.

దాసు : రక్షించారు. ఇంక వెళతారా!

రామ : నేనా! నేనెట్లా వెడతానండి. విషయం తేల్చుకోకుండా!

దాసు : అంటే నా కర్థం కావడం లేదు. స్వామితో చెప్పమన్నారు చెప్పాను. ఇంక తమ అదృష్టం.

రామ : ఎన్నాళ్ళండీ, స్వామివారు కుబేరుడితో చెపుతారు. కుబేరుడు యక్షుణ్ణి చివాట్లు పెడతాడు. అతడు నా డబ్బు తీసికొచ్చి నాకిస్తాడు. వ్యవహారం అంతారేపు ఎల్లుండిలో తేలిపోతుంది.

దాసు : తేలనీ, మునగనీ, లేకపోతే అధఃపాతాలానికి పోనీ, నీవు మీవూరు పోతావా పోవా?

రామ : ఈ రెండు రోజులు మీ యింట్లోనె వుంటాను.

దాసు : మా యింట్లో వుంటావూ! నేనేమి లక్షాధికారిననుకుంటున్నావా? పర్వతానివి, నీకొక్కపూట కూడు పెట్టేటప్పటికి నేను దివాలా అయిపోతాను. నాలుగు పూటల్లో ఏమవుతాను.

రామ : ఏదో వాలా అవుతావు.

దాసు : ఆమాట అట్లావుంచి నేను పెట్టలేనయ్యా. నీవు పోయి హోటల్లో తింటే ఈ వూళ్లో వుండు. నా కభ్యంతరంలేదు. అక్కడ నీ యిష్టం వచ్చినంత తిను. మా యింట్లో పడుకోటానికి వీలు లేదు. మా యింట్లో వున్నవే మూడు మంచాలు. రెండు మంచాలు కూసాలు విరిగినయి. నులకకూడా కాదు. నవ్వారు. పట్టాలు లాగామా, లుంగపడిపోతుంది. మళ్లీపోయి శివుడితో చెప్పుకోవాలి. ఆ కుబేరుడు చెయ్యలేడు, శివుడూ చెయ్యలేడు.

రామ : యక్షుడు చేస్తాడు. ఎవరికోసం చేస్తాడు.

దాసు : ఓయి, బాబూ, వాడూ తక్కువ తినలేదు. వాడు వచ్చి నవ్వారు లుంగ తీసి కూసాలు బిగించి మళ్లీ వేసాడా, నీ పన్నెండు లక్షలలో ఒక లక్ష రామార్పణం. ఒక రూపాయి ఇస్తే ఎవరో చేసి పెట్టేదానికి లక్ష రూపాయలు పోగొట్టుకుంటావా?

(కనకారావు ప్రవేశం)

రామ : ఇంకెవరో వచ్చారే. మేము చాలక తమరెవరండి!

కనకారావు: నా పేరు కనకారావు. దాసుగారు నేను స్నేహితులము. వారిని చూద్దామని వచ్చాను. తమరెవరు?

రామ : నాపేరు దరిద్రరావు. పన్నెండు లక్షలు పోగొట్టుకొని వెయ్యి ఏండ్ల మీద వడ్డి లేకుండా చస్తున్నాను. మీ దాసుగారిని ఆశ్రయించాను.

దాసు : ఓ రామగిరి! అతడు కనకం. వాడి నన్నా పట్టుకోక ఎందుకు పనికి రాని వాడ్ని నన్ను పట్టుకొన్నావేమిటి?

కనకారావు: ఏమిటి దాసు ఈ గోలంతా?

దాసు : చాల ఉంది బాబు. రామగిరి గారు! మావాడిని కొంచెం బయటకు తీసికెళ్లి మీ కథంతా అతనితో చెప్పండి. నేను ఈలోపుగా కొంపలోకిపోయి ఉప్పు, పప్పు, కూరానార వుందేమొ చూచుకొంటాను. అన్నట్లు తమరికి ఎన్ని గొట్టాల బియ్యం పొయ్యమంటారు?

రామ : కనకారావు గారు కూడా మనిటింకి భోజనానికి వస్తాడు. ఏమండి కనకారావుగారూ.

కనకారావు: పేరు మాత్రమే కనకారావు మహాప్రభో. ఒకపూట అన్నం దొరికిందా, ఒకపూట ఆయుర్దాయం పెరిగిందన్నమాట.

దాసు : బియ్యం మాటయ్యా.

రామ : నేను ఈయనతో అంతా మాట్లాడాలి. అయినా, ఈ దేశంలో అతిథి అనేవాణ్ణి ఇట్లా అనేవాణ్ణి మిమ్మల్నితప్ప మరెవ్వర్ని చూడలేదు.

దాసు : నేను ఇంతటి అ భారతీయుడ్ని. ఇటువంటి దౌర్భాగ్యుడిమాట శివుడువింటాడూ!

రామ : వినడు. నీకు నా కన్నంపెట్టడం తప్పదు.

దాసు : ఇపుడు తెలిసింది. నీవు రామగిరి కాదు, శేషగిరి కాదు. ఏపూటెట్లా గడుస్తుందా అని ఏడిచే బాపతు.

IV

5

కనకా : నీవెవరవు?

పూజారి : కేశవదాసుగారు ధర్మకర్తగావున్న దేవాలయపూజారిని.

దాసు : ఓ యీ పూజారి మల్లయ్య! వీరు మహారాజరాజశ్రీ పెద్దాపురం కనకారావు పంతులుగారు. వీరు బి.ఎ. నాలుగుసార్లు తప్పారు.

కనకా : దాసూ! నీ కంటెనయం కదయ్యా! నీవు ఇంటర్మీడియట్ కూడా ప్యాస్ కాలేదుగా.

దాసు : నాకు ఉద్యోగముంది.

కనకా : అంటే నేను నీమీద ఆధారపడి వున్నానంటావా?

దాసు : ఆధారమో గీధారమో నాకు తెలియదు అబ్బాయి! నీకు ఇల్లు వాకిలిలేదు. తల్లి, తండ్రి లేరు. ఆ స్నేహితుని ఇంట్లో ఈ స్నేహితుని ఇంట్లో తింటావు. పడుకుంటావు. నీకు ఒక్కపూట భోజనం పెట్టడమంటే...

కనకా : అంటే అని ఆగుతావేమిటి?

దాసు : వెనకటి కొకాయన పూట కూళ్ళింటికెళ్ళి నలుగురం భోజనానికి వస్తాము అన్నాడట. పూట కూళ్ళావిడ నలుగురికి వంట చేసింది. తీరా వీడొకడేవెళ్ళాడు. అదేమిటయ్యా! మీరు నలుగురు వస్తామన్నారుగా ఒక్కడివే వచ్చావేం అన్నది. వాడు తన పొట్టచూపించి నలుగురు ఇక్కడే వున్నారు అన్నాడట.

కనకా : నేను ఆ జాతివాణ్ణి అంటావు.

దాసు : నేను అనటంలేదు. మేము బియ్యం పోసుకొనే డబ్బా చెపుతోంది.

కనకా : ఒక పూట అన్నం పెట్టి సాధిస్తున్నావే! నా కన్నం పెట్టిన ఫలితం కూడా లేదునీకు.

దాసు : అదుగో రామగిరి.

రామ : అయ్యా దాసుగారు! మీచలువ వల్ల కొంత యోగించింది.

కనకా : కొంత డబ్బు చేతిలో పడ్డదా?

రామ	:	ఓయి బాబో! దాసు కంటె మీ యందు ఎక్కువ కృతజ్ఞుడ్ని.
కనకా	:	ఎందు కేమిటి?
రామ	:	ఈ యక్షుడు ఈ కాగితాల డబ్బు నా మొగాన కుమ్మరించి...
దాసు	:	అంతా యిచ్చాడా?
రామ	:	కొంత యిచ్చాడండి. అదంతా వడ్డి కింద లెక్కకట్టు కోమన్నాడు.
కనకా	:	మా దాసు తన్నితే పోయి గారెల బుట్టలో పడ్డావు.
ఆసు	:	వడ్డిక్రింద ఎంతిచ్చాడు?
రామ	:	పన్నెండు లక్ష లిచ్చాడు.
పూజారి	:	ఓరి బాబోయ్! పన్నెండు లక్షలే.
కనకా	:	పన్నెండు లక్షలిచ్చాడూ? అసలట్లాగేవుంది. పేడతింటే బెల్లమవుతుంది.
దాసు	:	డబ్బు ఏది?
రామ	:	నేను ఒక తెలివి తక్కువ పని చేశాను. ఎకాఎకి మీ దగ్గరకు వస్తే సరిపోయేది. ఇంటి కెళ్ళి నా పెళ్ళాంతో చెపుదాం. సంతోషిస్తుంది అని వెళ్ళాను.
కనకా	:	ఆవిడ 'డబ్బంతా తీసి కొని దాచు' అనింది. అంతేనా?
రామ	:	మీరు మహా వివేకులు. మీకు తెలియనిది ఏముంది?
దాసు	:	నాకు పదివేలిస్తానన్నావుగా.
కనకా	:	నీకు అసలు వస్తే ఇస్తానన్నాడు. వడ్డీలో ఇవ్వవలసిన అవసరం లేదే!
దాసు	:	అసలు ఎప్పుడిస్తానన్నాడు?
పూజారి	:	ఇది తిరుపతి వేంకటేశ్వర స్వామి అప్పులా వుందే! తెలుగుదేశం అప్పు చెల్లిస్తూనే వుంటుంది. నెలకు 2 లక్షలు, 3 లక్షలు. ఆ స్వామి వారి ఋణం తీరదాయే.
కనకా	:	నీవేమో శివుడి పూజారివి. వేంకటేశ్వర స్వామి మీద ఎంత భక్తి.
పూజారి	:	దాసు గారూ! మీ అబ్బాయి వస్తున్నాడు.
రామం	:	నాన్న గారూ!
దాసు	:	(వెక్కిరింపుగా) ఏమి నాన్న గారూ!
రామం	:	ఇవాళ ఇంట్లో బియ్యం లేవు. పూజారి వచ్చాడు. కనకా రావు గారు వున్నాడు. కొండంత మనిషి ఈయన వున్నాడు. అమ్మ చెప్పమన్నది.
దాసు	:	ఒరే రామం! మనింట్లో పెద్ద తట్ట వుంది చూడు. వీళ్ళందర్ని ఆ తట్టలో కూర్చోమని ఆ తట్ట నానెత్తిన పెట్టు.
రామం	:	వీళ్ళందరూ కూర్చున్న ఆ తట్ట మొయ్య గలవా నాన్నా?
కనకా	:	అది కాదయ్యా! మేము కూర్చుంటాం. రామగిరిని పెట్టమను.
రామగిరి	:	స్వామి! మీ వల్ల వుపకారం పొంది నేనంత పని చెయ్యలేను. మీరు కూలిపోతారు.

దాసు : కూలికైనా పోలేను. కూలిపోతేనే మంచిది.

కనకా : ఏమయ్యా రామగిరి! మీ ఆవిడనడిగి ఒక పదివేలు కనీసం ఒక్క వెయ్యి రూపాయలు తీసికొచ్చి మా దాసు కివ్వలేవా?

రామ : ఓయి బాబోయి! మా యింట్లో చీపురు కట్టలు చాలా సమృద్ధిగా వున్నాయి.

కనకా : దాసూ! ఈ మహా ధనవంతులంతా ఇంతే. వీళ్ళందరి దగ్గర లక్షలు వుంటాయి. పెళ్ళాల దగ్గర బడి తొత్తులు.

రామం : ఆ గోలంతా దేనికయ్యా. మా అమ్మకు ఏమి చెప్పమంటావు?

రామగిరి : మీ నాన్నగారు పెద్ద వ్యవహారంలో వున్నారు. మేమెవ్వరం ఇక్కడ భోజనానికి వుండము. ఈ పూటకు ఎక్కడైనా చేట అప్పు తీసికొని రమ్మను.

రామం : ఇంట్లో చేట ఉంటే గదా! మా అమ్మ ఎవరైనా పొరుగింటి వారు బియ్యం ఇస్తే కొంగులో పోసుకొని వస్తుంది. ఆ కొంగు అంతా చిల్లులు సగం బియ్యం జారిపోతాయి.

రామగిరి : ఏమయ్యా పూజారి! నీవు వాళ్ళ ఈనాం తింటున్నావు. వీరి స్థితేమో ఇలా వుందీ?

పూజారి : నీవు ఆయన చేత పని చేయించుకొని పన్నెండు లక్షలు తెచ్చావు. ఆయనకు దమ్మిడి ఇవ్వలేవూ!

దాసు : నాకు ఎవరూ ఇవ్వనక్కరలేదు. శివుడే వున్నాడు.

(ఒక శ్లోకం చదువును)

ఇవి చేయండి

I. అవగాహన - ప్రతిస్పందన

1. నాటికలో హాస్యం కలిగించే సంఘటనలు ఏమేమి ఉన్నాయో చెప్పండి.

2. కింది మాటలు ఎవరు ఎవరితో అన్నారు? ఏ సందర్భంలో అన్నారు?

అ) నేను, నాపేరు, మావూరు అంతా ఒకటి. రామగిరి.

ఆ) ఓరి బాబాయ్ అక్కడ రెండు పర్వతాలున్నాయా?

ఇ) ఈ పదిగొట్టాల అన్నం ఏం చెయ్యమంటావయ్యా!

ఈ) అంటే నేను మీమీద ఆధారపడి వున్నానంటావా?

ఉ) ఆ గోలంతా దేనికయ్యా. మా అమ్మకు ఏమి చెప్పమంటావు?

3. పాఠం ఆధారంగా పాత్రల స్వభావాన్ని కింది పట్టికలో రాయండి.

నాటికలోని పాత్రలు	స్వభావం
కేశవదాసు	
రామగిరి	
కనకారావు	

4. పాఠం ఆధారంగా తప్పొప్పులను గుర్తించండి.

అ) దాసు ఆర్థికంగా ఇబ్బందుల్లో ఉన్నాడు. (   )

ఆ) కనకారావు పరోపకారి. (   )

ఇ) రామగిరి తను ఇచ్చిన మాటకు కట్టుబడ్డాడు. (   )

ఈ) దాసు చేసిన సిఫారసు ఫలించలేదు. (   )

ఉ) ఇతరులకు సాయం చేసే దాసు అప్పులపాలైనాడు. (   )

5. పాఠం ఆధారంగా ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయండి.

అ) రామగిరి ఎవరు? ఆయన దాసుదగ్గరికి ఎందుకు వచ్చాడు?

ఆ) దాసు తన ఊరిలోని శివుడికి ఎవరి గురించి, ఏమని సిఫార్సు చేశాడు?

ఇ) రామగిరి దాసుకు పదివేలు ఎందుకు చెల్లించలేదు?

II. వ్యక్తీకరణ - సృజనాత్మకత

1. కింది ప్రశ్నలకు ఐదేసి వాక్యాల్లో సమాధానాలు రాయండి.

అ) "గాలిలో దీపముపెట్టి దేవుడా నీమహిమ" అనే సామెతను దాసు ఎందుకు అన్నాడు?

ఆ) దాసు, కనకారావుల స్నేహం ఎలాంటిది?

ఇ) "కూలికైనాపోలేను. కూలిపోతేనే మంచిది" అన్న మాటలను బట్టి దాసు గురించి మీకేమర్థమైంది?

2. కింది ప్రశ్నలకు ఆలోచించి పదేసి వాక్యాల్లో సమాధానాలు రాయండి.

అ) కేశవదాసు పరోపకారియనీ, ఆత్మాభిమానం కలవాడనీ ఎలా చెప్పగలరు?

ఆ) ఈ పాఠం ఆధారంగా అప్పు ఇచ్చేవారి స్వభావం ఎలా ఉంటుందో విశ్లేషిస్తూ రాయండి.

3. కింది అంశాల గురించి సృజనాత్మకంగా / ప్రశంసిస్తూ రాయండి.

అ) 'యక్షుడి అప్పు' నాటికను కథారూపంలో రాయండి.

ఆ) రామగిరి ఇచ్చిన మాట ప్రకారం దాసుకు పదివేల రూపాయలు ఇచ్చేటట్లు హాస్యం కలిగించేలా నాటికను పొడిగించి రాయండి.

III. భాషాంశాలు

పదజాలం

1. కింది మాటలను వివరించి రాయండి.

అ) 'మాట వినడం' అంటే ____________________

____

ఆ) 'ఆ మాట అట్లా ఉంచు' అంటే ____________________

____

ఇ) 'అన్నమాట' అంటే ____________________

____

2. అన్నమాట, విన్నమాట, మాట తప్పడం, మాట మీద నిలబడడం... ఇలా 'మాట'ను రకరకాలుగా వాడుతుంటాం కదా! ఇంకా ఏ యే రకాలుగా వాడుతున్నామో రాయండి. ఉదా:- మాటల్లేవు.

3. కింది వాక్యాన్ని చదవండి. గీతగీసిన పదాలనుపయోగించి మరికొన్ని వాక్యాలు రాయండి.

అతడు <u>ఎంత</u> తిండిపోతో <u>అంతటి</u> మహా తెలివిగలవాడు.

4. కింది పదాలతో సొంత వాక్యాలు రాయండి.

అ) సిఫార్సు ఆ) డబ్బు గుంజడం ఇ) చివాట్లు పెట్టడం ఈ) మాటమీద నిలబడడం

5. కింది పదాలకు పర్యాయ పదాలు రాయండి.

అ) పెండ్లి ఆ) అన్నం ఇ) భోజనం

వ్యాకరణాంశాలు

1. కింది వాక్యాల్లో ఉన్న 'అనునాసిక', 'పడ్వాది' సంధుల పదాలను గుర్తించి విడదీయండి. సూత్రం రాయండి.

అ) ఎక్కడ కూర్చున్నది మరచిపోయి తన్మయులమై చూసేవాళ్ళం.

ఆ) నీవు సందేహపడనవసరం లేదు.

ఇ) పురాణ వాఙ్మయం చూసి భయపడకు. చదివి ఆనందపడు.

ఈ) సన్నుతి చేయి.

ఉ) రాణ్మణి యుద్ధంలో భంగపడదు.

2. కింది వాక్యాలను ప్రత్యక్ష, పరోక్ష కథనంలోకి మార్చండి.

అ) నేను నేటి సినిమాలను చూడలేకపోతున్నాను అని అమ్మతో అన్నాను.

ఆ) నీకివ్వాల్సింది ఏమీలేదు అని నాతో అతడన్నాడు.

ఇ) సుందరకాండ చదవమని నాకు ఉపాధ్యాయుడు చెప్పాడు.

ఈ) వాళ్ళమ్మ చెప్పింది భానుప్రకాశ్ ఊరికెళ్ళాడని.

ఉ) ప్రజ్ఞ పద్యాలు బాగాపాడిందని అందరనుకుంటున్నారు.

3. అర్థాలంకారాల్లోని మరొక అలంకారాన్ని తెలుసుకుందాం.

ఉదా।। i) మా చెల్లెలు తాటి చెట్టంత పొడవుంది.

ii) దేవాలయ గోపురాలు ఆకాశానికంటుతున్నాయి.

పై వాక్యాల్లో చెల్లె ఎత్తును, గోపురాల ఎత్తులను ఉన్న ఎత్తు కంటె ఎక్కువచేసి చెప్పడం జరిగింది కదా! అంటే అతిశయంగా చెప్పడం అన్నమాట. ఇలా చెప్పటాన్ని అతిశయోక్తి అంటారు.

♦ లక్షణం : విషయాన్ని ఉన్నదానికంటె ఎక్కువచేసి చెప్పడం.

కింది లక్ష్యాలను పరిశీలించండి. అలంకారం గుర్తించండి.

(కింది పద్యం సీత అశోకవనంలో హనుమంతుని విరాట్రూపం చూసిన సందర్భంలోనిది.)

అ) కం. చుక్కలు తల పూవులుగా
అక్కజముగ మేనుపెంచి యంబర వీధిన్
వెక్కసమై చూపట్టిన
అక్కోమలి ముదము నొందె ఆత్మస్థితిలోన్

ఆ) మా పొలంలో బంగారం పండింది.

భాషాకార్యకలాపాలు / ప్రాజెక్టు పని

తెలుగు భాషలో గురజాడ అప్పారావు రాసిన 'కన్యాశుల్కం' నాటకం చాలా పేరుపొందింది. దాన్నిగానీ లేదా ఏదైనా ఇతర నాటకం / నాటికను సేకరించండి. చదవండి. దాంట్లోని విషయాన్ని తెలపండి.

సూక్తి

అయమేవ పరో ధర్మః, ఇయమేవ విదగ్ధతా,
ఇద మేవ హి పాండిత్యం, యదాయాన్నాదికో వ్యయః
భావం: ఆదాయాన్ని మించి ఖర్చు చేయకూడదు. ఇదే పరమ ధర్మం, పాండిత్యం, జ్ఞానం కూడాను. దీన్ని పాటించినవాడు జీవితంలో దుఃఖాన్ని పొందడు.

చదవండి-తెలుసుకోండి

పద్యనాటకాలు

తెలుగులో వచ్చిన నాటకాలను వస్తువు (అంశం) దృష్టితో పౌరాణిక, చారిత్రక, సాంఘికాలుగా విభజింపవచ్చు. రూపాన్ని బట్టి పద్యనాటకం, వచన నాటకంగా చెప్పవచ్చు. పద్యనాటకాలు ప్రేక్షకుల మనసును ఎక్కువగా దోచుకున్నాయి. పాత్రల సంభాషణలమధ్యలో సందర్భానుగుణంగా పద్యాలు కూడా ఉంటాయి. హార్మోనియం సహకారంతో రాగాలాపన సాగుతుంది. దీంతో నాటకం రసరమ్యంగా రూపుదిద్దుకుంటుంది. నాటకప్రదర్శన తెల్లవారేవరకు కొనసాగేది చాలా సందర్భాలలో. చుట్టుముట్టూళ్ళవారు కాలినడకన, బండ్లపై వచ్చేవారు. వినోద, విజ్ఞానాలందిస్తూ ప్రజాదరణ చూరగొన్న ప్రక్రియ పద్యనాటకం.

తిరుపతి వేంకటకవులు

పద్యనాటక రచయితలలో ప్రత్యేకస్థానాన్ని అందుకున్నవారు తిరుపతి వేంకటకవులు (దివాకర్ల తిరుపతి శాస్త్రి, చెళ్ళపిళ్ల వేంకట శాస్త్రి). వీరు శతావధానులు. తమ అవధానాలతో ఆంధ్రదేశమంతా పర్యటించి సాహిత్య ప్రపంచంలో నూతనోత్తేజాన్ని కలిగించారు. వీరి అవధానాలతో స్ఫూర్తిపొందిన ఎందరో సాహిత్య రంగంలో అడుగిడి కృషిచేశారు. ఆధునికాంధ్ర సాహిత్యంలో లబ్ధప్రతిష్ఠులైన ఎందరో వీరి శిష్యులు. తిరుపతి వేంకటకవులు రచించిన పాండవోద్యోగ పాండవవిజయ నాటకాలకు లభించిన ప్రసిద్ధి ఇంతింతనరానిది. వంద సంవత్సరాలైనా వీటి వన్నెతరుగలేదు. పసులకాపరి నుండి పండితుని వరకు... అందరి నాల్కలపై నాట్యమాడుతున్నాయి ఈ పద్యాలు. వీటిలో కొన్ని పద్యాలను ఇప్పుడు చూద్దాం.

మ. అదిగో ద్వారక! యాలమంద లవిగో! నందందుఁగోరాడు న
య్యదియే కోట! యదే యగడ్త! యవెరథ్యల్! వారలే యాదవుల్
యదుసింహుండు వసించు మేడ యదిగో! నాలాన దంతావళా
భ్యుదయంబై వరమందురాంతరతురంగోచ్చండమై పర్వెడున్.

ఉ. ఎక్కడ? నుండి రాకయిట? కెల్లరునున్ సుఖులేకదా? యశో
భాక్కులు నీదునన్నలును భవ్యమనస్కులు నీదు తమ్ములున్
జక్కగ నున్నవారె? భుజశాలి వృకోదరుఁ డగ్రజాజ్ఞకున్
దక్కగ నిల్చి శాంతుగతిఁ దాను జరించునె తెల్పు మర్జునా?

ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం వారిచే ఉచిత పంపిణీ

శా. బావా! యెప్పుడు వచ్చితీవు? సుఖులే భ్రాతల్సుతుల్చుట్టముల్?
నీ వాల్లభ్యముపట్టు కర్ణుఁడును మన్నీలున్ సుఖోపేతులే?
మీ వంశోన్నతిగోరు భీష్ముఁడును మీ మేల్గోరు ద్రోణాది భూ
దేవుల్ సేమముమై యెసంగుదురె? నీ తేజంబు హెచ్చించుచున్.

ఉ. కౌరవ పాండవుల్ పెనఁగుకాలము చేరువ యయ్యెఁ; మాకు న
వ్వారికిఁగూడ నెక్కుడగు బంధుసముద్రుఁడ వీవు గాన, నీ
చేరిక మాకు నిర్వురకు సేమము గూర్చెడిదౌట, సాయమున్
గోరఁగ నేగు దెంచితిమి గోపకులైక శిరోవిభూషణా!

ఉ. ముందుగ వచ్చితీవు మునుముందుగ నర్జును నేను జూచితిన్
బందుగులన్న యంశ మది పాయక నిల్చె సహాయ మిర్వురున్
జెందుట పాడి; మీకు నయి చేసెద సైన్యవిభాగ; మందు మీ
కుం దగుదానిఁగైకొనుడు, కోరుట బాలుని కొప్పు మున్నుగన్

ఉ. ఆయుధమున్ ధరింప నని కగ్గముగా నొకపట్ల నూరకే
సాయము సేయువాఁడ; బెలుచ న్ననుఁ బిమ్మట నెగ్గు లాడినన్
దోయిలి యొగ్గుదున్; నిజము తొల్త వచించితిఁ గోరికొమ్ము నీ
కేయది యిష్టమో; కడమ యీతని పాలగుఁ బాండునందనా!

ఉ. చెల్లియొ చెల్లకో తమకుఁ జేసిన యెగ్గులు సైచి రందఱుం
దొల్లి గతించె, నేఁడు నను దూతగఁ బంపిరి సంధిసేయ, నీ
పిల్లలు పాపలుం బ్రజలు పెంపు వహింపఁగఁ బొందు సేసెదో!
యెల్లి రణంబు గూర్చెదవొ! యేర్పడఁ జెప్పుము కౌరవేశ్వరా!

చ. అలుగుటయే యెఱుంగని మహామహితాత్ముఁ డజాతశత్రుఁడే
యలిగిననాఁడు సాగరము లన్నియు నేకము గాకపోవు, క
ర్ణులు పదివేవురైన నని నొత్తురు చత్తురు రాజరాజ! నా
పలుకులు విశ్వసింపుము విపన్నుల లోకులఁగావు మెల్లరన్.

శా. జెండాపై కపిరాజు ముందు సితవాజిశ్రేణియుం గూర్చి నే
దండంబుంగొని తోలుస్యందనముమీఁద న్నారి సారించుచుం
గాండీవమ్ము ధరించి ఫల్గునుఁడు మూఁకం జెండుచున్నప్పుడొ
క్కండు న్నీ మొఱ నాలకింపఁడు కురుక్ష్మానాథ సంధింపఁగన్.